

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Aktéři drogového obchodu – případová studie
Kolumbie**

Bakalářská práce

Autor práce: Martina Macháčková

Vedoucí práce: Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.

Brno 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: *Akteři drogového obchodu – případová studie Kolumbie* vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 19.5.2017 _____

Poděkování

Touto cestou bych velice ráda chtěla poděkovat svému vedoucímu panu Ing. Zbyškovi Koreckimu, Ph.D za jeho vstřícnost při konzultacích, cenné rady, doporučení a připomínky, které mi velmi pomohly ke zpracování bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mě podporovali nejen při psaní, ale po celou dobu studia.

Abstrakt

Macháčková, M. *Aktéři drogového obchodu – případová studie Kolumbie*. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita. Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, 2017. Vedoucí bakalářské práce Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.

Cílem práce je zkoumání aktérů participujících na drogovém obchodě v Kolumbii a jejich vlivu na stabilitu státu. Práce analyzuje proměny kriminálních subjektů a jejich dopad na stabilitu regionu Kolumbie.

Klíčová slova: obchod s drogami, Medellínský kartel, Kartel z Cali, BACRIM, kokain

Abstract

Macháčková, M. *Actors of Drug Trafficking – Colombian Case Study*. Bachelor Thesis, Brno: Mendel University, Faculty of Regional Development and International Studies, 2017. Supervisor of Bachelor Thesis Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.

The aim of the bachelor thesis is to investigate the actors involved in drug trafficking in Colombia and their influence on the stability of the state. The work analyzes the changes of criminal subjects and their impact on the stability of the region of Colombia.

Key words: drug trafficking, Medellin cartel, Cali Cartel, BACRIM, cocaine

Seznam použitých zkratk

ACC	Autodefensas Campesinas del Casanare (<i>Venkovská sebeobrana Casanare</i>)
ACCU	Autodefensas Campesinas de Córdoba y Urabá (<i>Venkovská sebeobrana Córdoba a Urabá</i>)
AGC <i>Kolumbie</i>)	Autodefensas Gaitanistas de Colombia (<i>Gaitanistická sebeobrana Kolumbie</i>)
AUC	Autodefensas Unidades de Colombia (<i>Spojená sebeobrana Kolumbie</i>)
BACRIM	Bandas Criminales (<i>Kriminální bandy</i>)
DEA	Drug Enforcement Administration (<i>Národní úřad pro kontrolu obchodu s drogami</i>)
ELN	Ejército de Liberación Nacional (<i>Národní osvobozenecká armáda</i>)
EPC	Ejército Popular de Liberación (<i>Lidová osvobozenecká armáda</i>)
FARC	Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (<i>Revoluční ozbrojené síly Kolumbie</i>)
KO	Criminal organizations (<i>Kriminální organizace</i>)
MAS	Muerte a Secuestradores (<i>Smrt únoscům</i>)
M-19	Movimiento 19 de Abril (<i>Hnutí 19. dubna</i>)
TKO	Transnational Criminal Organization (<i>Transnacionální kriminální organizace</i>)
USA	United States of America (<i>Spojené státy americké</i>)

OBSAH

Úvod.....	8
Metodologie a cíl práce.....	9
1. LITERÁRNÍ REŠERŠE	10
1.1 Drogový kartel	10
1.2 Partyzánská válka.....	10
1.3 Organizovaný zločin	11
2. HISTORIE DROGOVÉHO OBCHODU V KOLUMBII.....	13
2.1 Události, které předcházely vzniku drogového obchodu	13
2.2 Vývoj obchodu s drogami	14
2.3 Vývoj a současná drogová situace v Kolumbii	17
3. PRVNÍ A DRUHÁ GENERACE DROGOVÝCH KARTELŮ	19
3.1 Medellínský kartel.....	19
3.2 Kartel z Cali	20
3.3 Vliv kartelů na obyvatelstvo a stát	20
3.5 Druhá generace drogových kartelů	23
4. TŘETÍ GENERACE ORGANIZACÍ OBCHODUJÍCÍCH S DROGAMI.....	24
4.1 Současná situace	26
4.2 Spolupráce Kolumbijců s Mexičany	26
4.3 Trendy v exportu.....	27
4.4 Spory v pásu Darién.....	27
5. VÝZNAMNÉ SOUČASNÉ KOLUMBIJSKÉ TRANSNACIONÁLNÍ KRIMINÁLNÍ ORGANIZACE.....	29
5.1 Los Urabeños	29
5.1.1 Charakteristika a vliv	30
5.1.2 Současná situace.....	30
5.4 Los Rastrojos.....	31
5.5 La Oficina de Envigado	32
6. ZAPOJENÍ GUERILLOVÝCH A PARAMILICOVÝCH SKUPIN DO OBCHODU S DROGAMI.....	34
6.1 Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC).....	34
6.2 Národní osvobozená armáda (ELN).....	35
6.3 Spojená sebeobrana Kolumbie (AUC).....	35
7. NÁVRHOVÁ ČÁST.....	36
7.1 Snižování nabídky ilegálních drog.....	36
7.2 Osvěta - snaha o snížení konzumace drog	37
Závěr	38
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	41

Úvod

Kolumbie je zemí, která patří mezi nejnebezpečnější země světa. Vnitřní ozbrojený konflikt v Kolumbii trvá již přes padesát let a za dobu jeho trvání do něj vstoupila široká škála aktérů, která se v čase obměňovala. Konflikt vypukl díky sporům mezi politickými stranami liberálů a konzervativců; po čase však začal být velmi ovlivňován drogovým obchodem, který se v zemi začal rozvíjet již v 60. letech. Kolumbie produkovala a exportovala marihuanu a od roku 1975 zaujmula prvenství v dodávkách na americký drogový trh. Zanedlouho poté tuto drogu vystřídal kokain, jehož poptávka se na amerických drogových trzích začala velmi rychle zvyšovat.

V 80. až do poloviny 90. let na drogovém obchodě figurovaly dva mocné kartely, kterým se podařilo proniknout do všech státních sfér a struktur. Pro upevňování moci volily metody násilné, popř. úplatky. Podplácely politiky, média, policisty, soudce a volily násilné metody, které v případě Medellínského kartelu vyeskalovaly až v útoky na civilní obyvatelstvo formou teroristických útoků. Jednalo se o Medellínský kartel a kartel z Cali. Za jejich působení se z Kolumbie stal kokainový producent číslo jedna a toto nechvalné prvenství si tato země drží dodnes.

V polovině 90. let, kdy představitelé velkých kartelů byli zabiti, popř. dopadeni a posláni do vězení, na scéně nedlouho figuroval kartel Norte del Valle. Drogová scéna byla rozpadem velkých kartelů velmi poznamenána a došlo k její fragmentaci na malé organizované skupiny, pro které dnes užíváme výraz „kriminální bandy“ (BACRIM).

BACRIM se od velkých kartelů liší nejen strukturou, ale i způsobem, jakým je celý drogový řetězec řízen. Medellínský kartel i kartel z Cali měly své jasné bossy, kteří obstarávali celý drogový řetězec a dohlíželi na každý jeho článek. Dnešní BACRIM se orientují pouze na některou z částí drogového řetězce, jako je např. výroba, export drog, korupční praktiky či praní špinavých peněz. Tyto organizace jednají diskrétně a jejich dopadení se proto stává mnohem komplikovanější.

Do drogového obchodu se rovněž zapojily i guerillové a paramilitární složky, kterým finanční prostředky z této ilegální aktivity pomáhají financovat jejich boje.

Metodologie a cíl práce

Tato bakalářská práce je případovou studií, jejíž hlavní aplikovaná metoda je metoda analýzy a popisu. Nabídka primárních zdrojů, které se zabírají tímto tématem, není moc široká, a proto práce čerpá převážně ze zahraničních textů, odborných časopisů a statí, vládních dokumentů a oficiálních reportů. Většina zdrojů je v anglickém nebo španělském jazyce, neboť českých zdrojů zabývajících se tímto tématem není velké množství.

Cílem práce je zkoumání aktérů participujících na drogovém obchodě v Kolumbii a jejich vlivu na stabilitu státu. Práce detailně zobrazuje vývoj drogového obchodu a proměny jeho aktérů od 70. let 20. století až do současnosti. Část této práce se soustředí na roli velkých drogových kartelů z Medellínu a Cali a na jejich vliv na obyvatelstvo a celou zemi.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola definuje pojmy, které se v této práci budou často vyskytovat. Druhá kapitola se zabývá událostmi, které předcházely drogovému obchodu, historií drogového obchodu a krátkou analýzou současného stavu.

Třetí kapitola je věnována první a druhé generaci drogových kartelů, převážně velkým drogovým kartelům z Cali a Medellínu a jejich vlivu na obyvatelstvo a stát.

Čtvrtá kapitola se zabývá současnou třetí generací kriminálních drogových organizací a v páté budou prezentováni její představitelé. Šestá kapitola pojednává o roli guerillových a paramilicových jednotek v obchodu s drogami a poslední, návrhová část, předkládá návrhy k řešení kolumbijské drogové problematiky.

1. LITERÁRNÍ REŠERŠE

V této kapitole budou představeny tři základní pojmy, se kterými se v této práci nejčastěji pracuje. Jedná se o pojem drogový kartel, partyzánská válka a organizovaný zločin.

1.1 Drogový kartel

Pojem „*kartel*“ používaný v obchodním prostředí vyjadřuje „*kombinaci nezávislých komerčních podniků, které jsou navrženy s cílem oslabování konkurence*“ (Chepesiuk, 1999, s. 31). Pojem „*drogový kartel*“, který se používá v terminologii drogové války, definuje tento pojem jako „*velké organizace obchodující s drogami*“ (Chepesiuk, 1999, s. 31).

Další definice pojmu „*drogový kartel*“ uvádí, že se jedná o „*kartel, který se formuje s cílem produkovat a distribuovat drogy; popř. může financovat teroristické organizace*“ (Thefreedictionary).

Drogové kartely jsou složeny z nezávislých organizací, které se zabývají drogovým obchodem. V rámci kartelu dochází ke spolupráci organizací, které mají za cíl růst zisků a upevnění pozice v rámci konkurence (Credo).

V minulosti byl drogový kartel řízen úzkým vedením lidí – tzv. bossy, kteří řídili každý článek drogové řetězce od produkce až po distribuci drog na drogových trzích. Současné drogové kartely jsou tvořeny články – malými kriminálními organizacemi. Každá organizace v rámci drogového řetězce obstarává jinou část: některé skupiny obstarávají dodávku kokainových listů, jiné skupiny řídí zpracování či dohlíží na aktivity spojené s praním špinavých peněz, popř. navazují důležité kontakty za pomoci úplatků (McDermott, 2014).

Nejznámějším kolumbijským kartelem byl Medellínský kartel a kartel z Cali (Credo.)

1.2 Partyzánská válka

Partyzánská válka bývá často chápána jako synonymum guerilly. „Někteří autoři guerilly vyhrazují pro ofenzivní boj a partyzánskou válku pro defenzivní boj“ (Mareš, s. 23).

Termín „*partyzán*“ označuje bojovníka, který je „*specificky ideově motivován*“ a „*jehož činnost je podmíněna intenzivní vazbou na zájmy určité sociální skupiny, jejíž prostředí a podporu v boji bezprostředně využívá*“ (Smolík a Smolíková, 2011, s. 55).

Termín „*guerilla*“ je chápán jako „*vojenská strategie*“ (Smolík a Smolíková, 2011, s. 55).

V kolumbijském vnitřním konfliktu se termínem „*guerilly*“ rozumí levicově smýšlející organizace, jako byly např. Revoluční ozbrojené síly (FARC). Termínem „*paramilice*“ se označují pravicové jednotky, které vznikaly s cílem boje proti guerillám. Mezi tyto organizace řadíme např. Autodefensas Campesinas de Córdoba y Urabá (ACCU) (Eichler a Demková, 2016).

Partyzánská válka je hlavním způsobem boje guerillových jednotek. Namísto velkých rozhodujících bitev guerilly podnikají „*dílčí záškodnické akce*“, při kterých se nepříteli snaží způsobit co největší škody. Guerillové jednotky jsou vysoce mobilní a schopné rychlého útoku. Útoky nejsou prováděny na územích guerill – po útoku se však na svá území rychle stahují. (Eichler a Demková, 2016)

Mezi guerillové taktiky patří např. taktika komand, vojenské oslabení nepřítelů či omezení válečných zón na národní úrovni (Smolík a Smolíková, 2011, s. 55).

1.3 Organizovaný zločin

Organizovaný zločin je „*jakýkoliv podnik nebo skupina lidí, která se zabývá ilegálními aktivitami, jejichž primárním účelem je tvorba zisku*“ (USLegal). Vedle seznamu hlavních činností, které jsou posuzovány jako nezákonné, existují rovněž zákony o praní špinavých peněz, které mají původ v organizovaném zločinu. V zájmu každé organizace je diskretnost a utajenost operací. Organizovaný zločin se mnohdy skrývá za legálními aktivitami, jako např. stavba budov či odvoz odpadků (USLegal).

Mezi hlavní aktivity organizovaného zločinu patří úplatkářství, padělání peněz, vražda na zakázku, obchod s drogami, prostituce a praní špinavých peněz. Mezi další kriminální aktivity patří vraždy, únosy, vyhrožování, drogy a krádeže (FBI).

Organizovaný zločin je vážnou hrozbou pro bezpečnost a mír. Dochází k porušování lidských práv a postupnému oslabování ekonomického, kulturního, sociálního i politického rozvoje (UNODC, (a)).

Nadnárodní organizovaný zločin má mnoho podob. Jednou z nich je obchodování s drogami, kterému se tato práce bude blíže věnovat v následujících kapitolách.

2. HISTORIE DROGOVÉHO OBCHODU V KOLUMBII

2.1 Události, které předcházely vzniku drogového obchodu

Moderní kolumbijská historie začíná ve 40. letech 18. století střety mezi konzervativní a liberální stranou, které vyústily v ozbrojený civilní konflikt zvaný „*válka tisíce dní*“ (španělsky *La Guerra de Los Mil Días*). Válka trvala od roku 1899 do roku 1902 a zahynulo v ní mezi 60 000 až 130 000 obětí, došlo k rozsáhlým škodám na majetku a úpadku národní ekonomiky.

Konzervativci zůstali u vlády až do roku 1930. Kolumbie byla státem závislým na exportu kávy, ropy a bánánů a díky světové hospodářské krizi zažila ekonomický kolaps. Konzervativci prohráli volby a v roce 1930 se do čela státu dostal liberál Enrique Olaya Herrera (1930-1934) (Britannica).

Olayova vláda se potýkala s četnými problémy, jako byla ekonomická krize státu, mezinárodní konflikt s Peru či nutnost boje s následky násilí v zemi způsobené. Olaya problémy vyřešil a postavil se proti násilí ve státě. Podařilo se mu rovněž zavést řadu sociálních reforem a zavést nové platné zákony (Eltiempo, 1999).

Ve 40. a 50. letech země zaznamenala další politické problémy mezi konzervativci a liberály, které vyvrcholily v období plné násilí. V roce 1948 byl zabit kandidát na prezidenta, liberál Jorge Eliécer Gaitán. Jeho smrt rozpoutala násilné protesty, které jsou označovány španělským slovem „*Bogotazo*“ (Acceso). V protestech zemřelo nejméně 3 000 lidí a započalo období s názvem „*La Violencia*“ (česky „*Násilí*“) (Acceso), jež odstartovalo vnitřní ozbrojený konflikt, který trvá až dodnes (Černá, 2012). Válka si vyžádala odhadem 200 tisíc obětí (Hrabálek, 2003).

Po dlouhých 18 let držela kolumbijská vláda kontrolu jen nad hlavním městem, zatímco boje probíhaly ve venkovských oblastech. Kontrolu nad celým územím se vládě již nikdy nepodařilo plně obnovit. Vyústěním období *La Violencia* byla vojenská vláda generála Gustava Rojas Pinilly v letech 1953-1957 (Černá, 2012), který vládl jako diktátor a represivně potlačoval veškerou opozici (Von de Walde a Burbano). Dařilo se mu eliminovat válku na venkově, avšak v roce 1957 byl jeho režim tak zkorumpovaný, že byl zbaven úřadu (CIA, 2007).

V roce 1958 došlo k založení Národní fronty (španělsky *El Frente Nacional*). Jednalo se o dohodu mezi konzervativci a liberály o rozdělení moci v Kolumbii mezi oběma stranami (Accesso). Strany se dohodly, že se v horizontu následujících 16 let bude v prezidentském křesle každé 4 roky střídat jeden představitel liberálů a jeden konzervativce. Dohoda končí v roce 1974 vypršením mandátu konzervativce Misaela Pastrany Borrera (Banrepcultural, 2015). Ačkoliv měla Národní fronta pozitivní přínos pro transformaci země, porušovala některé demokratické principy, jako je omezování politické soutěže (Černá, 2012). Jakékoliv politické aktivity, které byly mimo rámec těchto politických stran, byly násilně potlačovány (Babková, 2008).

V období La Violencia vznikají ozbrojené a partyzánské skupiny (Accesso), ale stejně tak je tomu i v období Národní fronty, kdy se rodí další revoluční partyzánské guerilly (Carlos Vidales). Svůj vliv na rozvoj guerill s odlišnými tendencemi a směry, měla kubánská revoluce, čínsko-sovětské konflikty, či vznik národně osvobozeneckých hnutí v Africe (Carlos Vidales, 1997). Mezi nejznámější guerilly, které figurují či figurovaly, v kolumbijském vnitřním konfliktu, patří Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*, FARC), Národní osvobozenecká armáda (*Ejército de Liberación Nacional*, ELN) či Spojená sebeobrana Kolumbie (*Autodefensas Unidas de Colombia*, AUC). Z jakých důvodů tato, ať už levicová či pravicová, hnutí vznikala, jaké cíle si stanovily, o jejich metodách boje a o tom, jaké bylo, či nebylo, jejich propojení na trhu s drogami, bude více psáno v kapitole č. 6 této práce.

2.2 Vývoj obchodu s drogami

Pašování zboží má v Latinské Americe dlouhou tradici: pašeráci nejprve dováželi lihoviny, destiláty, cigarety a tkaniny a na konci 50. let se začala rodit myšlenka o vývozu drog. Její realizaci v podstatě nic nebránilo, neboť pašerácké cesty dávno existovaly, o obchod se starali pašeráci, kteří zaměstnávali zkušený personál a o dopravu zase lidé, kteří dobře znali obchodní trasy. Jediná nutná investice byla do samotného pěstování rostlin na výrobu kokainu a heroinu. Již v 50. letech se vědělo, že ilegální laboratoře na výrobu kokainu existují v zemích jako je Peru, Bolívie či v samotné Kolumbii. O drogy, které se v Jižní Americe vyprodukovaly, se pak starali kubánští obchodníci, kteří je dováželi na trh do Spojených států. Mezi Kolumbijci a Kubánci se vytvořili silné kooperační vazby, které přetrvaly do konce 70. let. Kolumbijci nebyli spokojeni s výší zisků, které proudily z této spolupráce, a proto se rozhodli Kubánce zlikvidovat. To se

jim podařilo, jak v Miami, tak v New Yorku a ti, kteří se obchodu stále věnovali, se do roku 1978 přidali do kolumbijských organizací (López a Camacho, 2003).

Obchod s drogami se v Kolumbii začal objevovat již v polovině 70. let 20. století. Pěstování marihuany se v zemi začalo rozšiřovat již od poloviny 60. let. Marihuanový boom se v zemi nekonal až do roku 1975, neboť obchod s touto drogou byl spravován mexickými kartely. Roku 1975 se mexická vláda rozhodla proti pěstování marihuany výrazně zakročit a rostliny likvidovala. Téhož roku Kolumbie přešla po Mexiku dominantní postavení na americkém trhu v dovozu marihuany (Hartlyn, 1993).

Teorie o tom, kolik peněz za vývoz marihuany Kolumbijci vydělali, se liší, ale odhaduje se, že se částky pohybovaly mezi 250 miliony - 1,400 miliony dolarů ročně během let 1977 až 1981. V roce 1977 Kolumbie zásobovala americký trh marihuanou z 52 procent a v roce 1981 dokonce ze 79 procent. Poté se procento začalo snižovat hned z několika důvodů: Kolumbii postihlo obrovské sucho, vláda se rozhodla pro eradikační opatření k likvidaci marihuany a rovněž klesla i poptávka u samotných odběratelů, kteří začali přecházet na odrůdy pěstované odjinud (Hartlyn, 1993). Spotřebitelé začali preferovat silnější druhy marihuany, které se daly pěstovat hydroponicky doma nebo v zalesněných oblastech méně kontrolovaných americkými úřady (López a Camacho, 2003).

Pěstování marihuany se soustřeďovalo do oblastí kolem severního pobřeží země, převážně do oblastí pohoří Sierra Nevada de Santa Marta, které zasahuje do okresů Magdalena, La Guajira a Cesar, a na vysočinu Serranía del Perijá, která rovněž spadá do okresu Cesar. Samotná produkce se pak soustřeďovala v okresech Cauca a Nariño (Belzner a Prada).

Předpokládá se, že na vrcholu 70. let se v Kolumbii pěstovalo okolo 9 až 19 tisíců hektarů marihuany, což významně zvýšilo zaměstnanost ve státě, avšak výrazně zvýšilo ceny nemovitostí v oblastech atlantického pobřeží, které se začaly snižovat až v 80. letech, kdy se centrum drogového obchodu díky kokainovému boomu přemístilo do Medellín (Hartlyn, 1993).

Je třeba podotknout, že obchod s marihuanou byl kolumbijskou vládou alespoň částečně akceptován; obohacoval sice již tak mocné rodiny vlastníci pozemky, ale zároveň byl

zdrojem bohatství a lidem s nižšími příjmy tak poskytoval míru sociální i ekonomické jistoty. Rovněž přispíval i k rozvoji regionu atlantického pobřeží, jež byl od andského centra odtržen a diskriminován (Hartlyn, 1993). Spolu s rozvojem ilegálního obchodu s marihuanou však začala růst míra korupce a praní špinavých peněz, kriminalita a násilí ve státě. Např. v regionu Guajira se míra vražd (*homicide rate*) vyšplhala na více než 100 vražd na 100 tisíc obyvatel díky sporům mezi marihuanovými kartely. Později v 80. letech díky zvýšené aktivitě guerillových skupin a kokainových kartelů, se celonárodní *homicide rate* vyšplhal až nad úroveň 80 vražd na 100 000 obyvatel (UNODC, 2016).

Na konci 70. let dochází k razantnímu poklesu produkce a tím i vývozu marihuany. Americké úřady registrovaly poklesy v zabavování drogy a v Kolumbii se začala zlevňovat. Mezi nevýhody spojené s obchodem s marihuanou bezpochyby patřil fakt, že její specifický zápach byl lehce detekovatelný a kolumbijské a americké úřady tak měly usnadněnou práci s jejím zabavováním. Dalším důležitým faktorem byla pak samotná velikost objemů zásilek – aby se obchod vyplatil, bylo jich zapotřebí velké množství (López a Camacho, 2003). S úpadkem marihuanového boomu se do popředí dostává nová droga, která je bez zápachu, rozpoutá drogovou válku a k vydělání velkého bohatství jí stačí málo – kokain.

Export kokainu sliboval mnohem větší výdělky než obchod s marihuanou, navíc byl lépe organizován a byl v rukou podnikatelů s racionálním uvažováním, kteří se nebáli riskovat. Obchod byl poháněn americkou poptávkou po této droze, a tak již velmi brzy proudily do rukou úzké skupiny lidí zapojených do kokainového obchodu velké sumy peněz. Obchodníci s drogami zakládali komplexní organizace, zaměstnávali celou řadu zaměstnanců od právníků přes účetní až po specialisty na umění, zakládali firmy v daňových rájích pro snadnější praní špinavých peněz a nebáli se použít násilí (López a Camacho, 2003).

Kokain se do USA ze začátku pašoval pomocí tzv. mulů – lidí, kteří kokain skrývali na svém těle, nebo jej měli v příručním kufříku, a do USA vstupovali přes běžné hraniční body. To se však změnilo v roce 1976, kdy Carlos Lehder Rivas, začal kokain pašovat za pomoci malých soukromých letadel, využívajíc již zavedených tras a distribučních sítí využívaných pro pašování marihuan (Filippone, 1994 s. 324).

Ze začátku bylo do tohoto výnosného obchodu zapojeno více skupin, ale již brzy se více než 60 procent kolumbijského drogového obchodu rozdělilo mezi Medellínský kartel a kartel z Cali (López a Camacho, 2003). Situace se nezměnila až do poloviny 90. let, kdy byl v roce 1993 zabit lídr Medellínského kartelu, narkobaron Pablo Emilio Escobar Gaviria. Pád kartelu z Cali následoval nedlouho poté: jako první byl dopaden představitel José Santacruz Londoño, po něm Gilberto Rodríguez Orejuela, následoval bratr Miguel Rodríguez Orejuela a jako poslední se vzdal v roce 1996 Pacho Herrera.

Za éry dvou velkých drogových kartelů z Medellín a Cali sice existovaly menší drogové skupiny; jen několik z nich však fungovalo samostatně a navíc nebyly moc úspěšné. Do drogového obchodu se postupem času zapletla i guerillová hnutí jako bylo např. marxistické revoluční hnutí FARC, které z této ilegální činnosti bylo financováno ještě donedávna. Hovoříme pak o tzv. „*narcoguerrillas*“.

2.3 Vývoj a současná drogová situace v Kolumbii

Kolumbie je současným největším světovým producentem koky na světě, za ním následují andské země Peru a Bolívie (Semana, 2017). V roce 2014 se koka pěstovala v Kolumbii celkem na 69 tisíce hektarech, v roce 2015 pak došlo k nárůstu o 39 procent, tedy na 96 tisíc hektarů. Nejvíce zasaženým regionem byl Región del Pacífico, na jehož území se rozkládalo v roce 2014 téměř 26 tisíc hektarů kokových polí a v roce 2015 pak došlo k dalšímu nárůstu o 56 procent, tedy na celkových téměř 41 tisíc hektarů. Druhým nejvíce zasaženým regionem je Región Putumayo-Caquetá v jižní části země, kde rovněž došlo k nárůstu kokových polí oproti roku 2014 o 38 procent, tedy z 20 tisíc hektarů na téměř 28 tisíc hektarů. Třetím zasaženým regionem byl Región Central, kde došlo oproti roku 2014 k nárůstu o 44 procent a to z 11 412 hektarů na 16 397 hektarů. Čtvrtou oblastí, kde se pěstuje koka, je Región Meta-Guaviare, který s 10 700 hektary kokových polí vykazuje nepatrný pokles o 3 procenta mezi roky 2014 a 2015.

V regionu Orinoquía se v roce 2015 koka pěstovala na 700 hektarech, regiony Sierra Nevada a Amazonía vykazují pozitivní tendence ve směru snižování kokových polí. Mezi lety 2014 a 2015 došlo ke snížení chemických leteckých postřiků o 33 procent, ale zato se o 12 procent zvedlo jejich násilné ruční odstraňování – celkově bylo takto vymýceno přes 14 tisíc hektarů nelegálně pěstovaných plodin.

Setkáváme se tedy s tím, že se pěstuje více koky na menším území. Regiony jsou motivovány k většímu pěstování koky hned z několika důvodů: zvýšila se cena za prodej kilogramu surové koky z COP\$2 150 na COP\$3 000, snížila se rizikovost spojená s pěstováním nedovolených plodin a pěstitelé očekávají vyšší odškodnění ze strany státu v případě, že budou nuceni kokainovíky eliminovat. Sled negativních událostí, jako byla např. ropná krize v regionu Catatumbo či celkové snížení zájmu o alternativní rozvoj země, rovněž podpořily růst těchto ilegálních aktivit.

Potenciální produkce práškového kokainu (chlorhydrát kokainu) během let 2014 a 2015 rovněž vykázala stoupající tendenci – ze 442 tun vzrostla na 646 tun, k čemuž vedlo zvyšování kokou osetých oblastí.

Kolumbie je zemí, která ze zemí celé Jižní Ameriky vkládá největší úsilí do zabavování kokainu. Čím dál více se v této aktivitě zemi daří - v roce 2014 bylo zabaveno 147 464 kg a v roce 2015 dokonce 252 tisíc kg, což představovalo nárůst o 71 procent, a současně i v zabavování heroinu – v roce 2015 bylo zabaveno celkově 393 kg této drogy. Úspěšnějším se stává i boj s ilegálními laboratořemi, které slouží pro zpracování kokainu, kokainové pasty či kokainové báze – v roce 2015 bylo zničeno celkem 3 827 laboratoří.

Růst poptávky po heroinu na amerických drogových trzích měl negativní vliv na rozšiřování polí s vlčím mákem, rostliny nutné pro výrobu heroinu. Pěstování vlčího máku se stalo nejrozšířenějším v regionech Nariño a Cauca.

Ceny za kilogram kokainové báze, kokainové pasty a práškového chlorhydrátu kokainu se oproti roku 2015 zvýšily. Nejvíce vzrostla cena kokových lístků o 39,5 procenta na COP\$3 000 a cena za kilogram kokainové pasty se nepatrně zvedla o 2 procenta na COP\$2005. Cena kokainové báze vzrostla o 8,3 procenta na COP\$2 681 a cena práškového kokainu o 4,6 procenta, tedy na COP\$4 747 (UNODC, 2016).

3. PRVNÍ A DRUHÁ GENERACE DROGOVÝCH KARTELŮ

První generace organizací obchodujících s drogami byla tvořena dvěma významnými kartely: Medellínským kartelem a menším kartelem z Cali. Medellínský kartel, řídil každou složku obchodu – od produkce až po distribuci práškového kokainu na amerických drogových trzích (McDermott, 2014, s. 3). Kokové listy se získávaly od zdrojů v Peru a Bolívii, následně se zpracovávaly v Kolumbii a výsledný produkt byl exportován do USA (Stone, 2016). López a Camacho (2003, s. 259) uvádí, že v 80. a do poloviny 90. let více než 60 procent celkového kokainového exportu obstarávali Medellínský a Cali kartel. Jednalo se o velké, vertikálně integrované a hierarchicky strukturované organizace, které měly své jasné vedení, jenž řídilo jednotlivé články drogového řetězce (McDermott, 2014, s. 3).

3.1 Medellínský kartel

Ačkoliv od roku 1977 v Medellínu působil syndikát tvořený drogovými pašeráky, za zrod Medellínského kartelu, tak jak ho známe dnes, se považuje až rok 1982 (Filippone, 1994, s. 324-325). Podnětem k jejich vzniku byl únos sestry bratří Ochoa, za kterou bylo stanoveno výkupné 12 milionů dolarů (El Espectador, 2008). Reakcí na únos bylo setkání místních pašeráků, kteří zformovali paramilitární organizaci MAS (Muerte a Secuestradores), která měla za cíl boj proti únosům (Filippone, 1994, s. 325).

V této chvíli se drogoví baroni spojili, začali pracovat společně a více koordinovaně: v čele Medellínského kartelu stanul Pablo Emilio Escobar Gaviria, Jorge Luis Ochoa Vásquez a Carlos Lehder Rivas (Filippone, 1994, s. 325).

Proniknutí do organizace se stalo téměř nemožné díky protkanosti rodinných a přátelských vazeb. Od členů byla vyžadována disciplína v oblasti konzumace drog – nesměli drogy požívat - a případné krádeže peněz či kokainu byly tvrdě trestány (Filippone, 1994, s. 326).

Členové Medellínského kartelu používali k dosahování svých cílů násilí a uplácení. Mnozí z řad politiků, soudců, policistů či novinářů, kteří se uplatit nenechali, byli odstraněni (Filippone, 1994, s. 338-339). Vlna násilí, vražd a terorismu vyvrcholila na konci 80. a začátku 90. let, kdy se Escobar rozhodl extrémně násilnou formou bojovat proti zákonu o extradici do USA a vyhlásil státu válku. Nakonec byl za pomoci americké

DEA při přestřelce v roce 1993 zabit a s ním přišel i rozpad Medellínského kartelu (López a Camacho, 2003, s. 262-263).

3.2 Kartel z Cali

Kartel z Cali byl asociací pěti hlavních, na sobě nezávislých drogových organizací. Vznikl z malého kriminálního gangu zvaného „Los Chemas“ – ten měl základnu v kolumbijském městě Cali, a založili jej na začátku 70. let Gilberto Rodríguez Orejuela a José Santacruz Londoño. Původně se věnovali pouze únosům a falšování peněz, posléze pak pašování kokainové báze z Peru a Bolívie do Kolumbie¹ (DEA, 1994, s. 7).

Cartel z Cali vystupoval na veřejnosti jako seskupení podnikatelů, kteří svůj obchod řídili na základě propočtů a plánování – na rozdíl od Medellínského kartelu, který k tomu využíval zbraně. Úplatkařství bylo další známou metodou, která kartelu z Cali v utváření obchodů pomáhala (Chepesiuk, 1999, s. 24).

Cílem Cartelu z Cali bylo dostat své zásilky kokainu na drogové trhy do USA; na rozdíl od Medellínského kartelu, který si budoval silnou základnu v Miami, začali operovat přímo v New York City (Chepesiuk, 1999, s. 24).

Po rozpuštění Medellínského kartelu se kartel z Cali stal nejsilnějším hráčem na poli drogového obchodu: zvládal kokainem zásobovat většinu drogového trhu v USA i Evropě a prát miliardy špinavých dolarů pocházejících z tohoto obchodu. (DEA, 1994, s. 7) V roce 1995 byli postupně zatčeni bratři Orejuelové, po nich následoval v roce 1996 Santacruz Londoño a Pacho Herrera (Nieves, 1997, s. 26).

3.3 Vliv kartelů na obyvatelstvo a stát

Sféra vlivu obou velkých kartelů přerostla za hranice zpracovávání a distribuce drog. S jejich bohatstvím rostla i moc, a tak již brzy začaly zasahovat do sféry politické, ekonomické i sociální: expandovali do politiky, médií, soukromých armád, nemovitostí či mezinárodního bankovníctví (Filippone, 1994, s. 326). Na konci 80. let upevnily jednotlivé kartely moc ve svých městech – v Medellínu a Cali - a vytvořili si kolem sebe

---

¹ Kokainová báze se dále přeměňovala na hydrochlorid kokainu - HCl (DEA, 1994).

bezpečnou zónu, kterou si zajistili úplatky, financováním politických kampaní či zastrahováním (Nieves, 1997, s. 17-18).

Pronikli a podplatili téměř všechny důležité kolumbijské instituce, od armádních a policejních složek, přes zákonodárce, ministerstva (Lee, 1988, p. 96), po soudce, kteří pod smrtelnými výhružkami často zastavili soudní řízení nebo členy kartelu propustili z vězení, jako tomu bylo např. v případě člena Medellínského kartelu Jorgeho Ochoa (Filippone, 1994, s. 338). Medellínský kartel byl pak znám pro svou větu: „*plata o plomo*” (stříbro nebo olovo), kdy úředníkům dával na výběr mezi penězi a smrtí (Filippone, 1994, s. 338).

Korupční praktiky se nedržely jen v rámci Kolumbie, ale měly i mezinárodní přesahy. Kolumbijští bossové měli kontakty s politickými i armádními vůdci ve střední Americe i Karibiku (Panama, Honduras, Nicaragua, Bahamy), které sloužily jako tranzitní země dodávek kokainu a pro praní špinavých peněz (Lee, 1988, s. 96).

Významnou roli hrála politická sféra. Politická moc jim mohla velmi usnadnit prosazování svých cílů. Drogoví bossové tajně finančně podporovali ty politické strany a organizace, které byly v jejich prospěchu; někteří se posléze rozhodli o přímé zapojení do politického života, ať už přímou volbou do úřadu, či formováním politických stran (Filippone, 1994, s. 336).

Podporu veřejnosti si získávali svou „dobročinností“ – např. Escobar se snažil lidem dokázat, že drogový obchod Kolumbii prospívá, a na důkaz toho nechal vystavět na 500 bytových jednotek pro chudé obyvatele, postavil sportovní arény, školy a kostely, nechal opravit kanalizační systém a zavedl osvětlení v chudých čtvrtích (Filippone, 1994, s. 337).

Escobar nebyl jediným drogovým bossem, který se snažil proniknout do politiky. Carlos Lehder např. zformoval politické hnutí Movimiento Latino Nacional (Latinské národní hnutí, MNL), které získalo několik křesel na místním zastupitelstvu v departamentu Quindí (López a Camacho, 2003, s. 261). Hlavním bodem jeho politického programu bylo téma extradice, proti které bojoval. Lehder si svou podporu získával za pomoci médií a úplatků – často lidem, kteří na jeho setkání přišli, dával peníze nebo je vkládal do obědových boxů, které rozdával (Filippone, 1994, s. 336).

V roce 1982 se konaly prezidentské volby mezi kandidáty Belisariem Betancurem Alfonsem a Lopézem Michelsonem. Bossové ze svých peněz z drogového obchodu měli financovat oba kandidáty, aby si tak mohli zajistit politickou kontrolu ve státě. Ovlivňovali rovněž i volby ve venkovských oblastech, což jim mimo jiné pomohlo v ochraně jejich laboratoří (Filippone (1994, s. 336).

Média a jejich ovlivňování rovněž hrálo velkou roli. Escobar např. vlastnil noviny *Medellín Cívico*, které měly za úkol prokartelovou a prodrogovou propagandu (Filippone (1994, s. 337). I bossové Cali kartelu věděli, že je dobré mít své mediální zázemí, které jim vylepší reputaci a posílí jejich vliv. Koupili např. rádiovou stanici, další zpravodajské prostředky a platili reportérům místních novin, aby zprávy upravovali na základě toho, jak oni sami potřebovali (Nieves, 1997, s. 18).

Escobar sice v roce 1982 křeslo v kolumbijském Kongresu získal a přidal se do strany Nuevo Liberalismo (Nový liberalismus) vedené Luisem Carlosem Galánem, avšak byl osočen, že jeho kampaň byla placena z „narko peněz“ a že takový to způsob není v souladu s demokratickými principy. Escobar byl na základě silných důkazů z Kongresu vyhozen a i přesto, že se prvně své politické protivníky snažil uplatit. V zápětí však změnil názor a místo toho nechal odstranit ministra spravedlnosti Rodriga Laru Bonillu. V roce 1989 nechal odstranit i na prezidenta kandidujícího Galána, kterého nechal zabít na jednom z jeho meetingů, v rámci jeho prezidentské kampaně (López a Camacho, 2003, s. 261) - stejný osud měl potkat i Galánova rivala, Cesara Gaviria Trujilla, který rovněž kandidoval na post prezidenta. Escobar nechal vybuchnout letadlo společnosti Avianca, se kterým měl Gaviria letět; zahynulo 107 lidí (El Espectador, 2016).

Ačkoliv se od sebe dva velké kartely poměrně velmi lišily a bojovaly proti sobě, co sdílely, byla společná politická agenda, a to ochromování systému trestního soudnictví, pronásledování levice a strach z extradice do US (Lee, 1988). Když dal v roce 1984 prezident Belisario Betancur souhlas k extradici kolumbijských občanů, kteří se zapletou do drogového obchodu, snažili se medellínští bossové okamžitě domluvit s kolumbijskou vládou (López a Camacho, 2003, s. 261-262) a navrhli úhradu tří miliard dolarů národní ekonomice výměnou za imunitu v trestním řízení. Vláda zavrhla tento i následující návrh, ve kterém nabízeli zaplacení celého národního dluhu, který činil 10 miliard dolarů (Filippone (1994, s. 339).

Escobar se po neúspěšných jednáních s vládou rozhodl pro násilnou cestu. Se svými spojenci založil organizaci „*Los Extraditables*“ („Vydání“) a započali vlnu násilí a terorismu, která zemi sužovala od konce 80. až do začátku 90. let. Escobar nechal vraždit soudce, politiky a představitele bezpečnostních složek² (López a Camacho, 2003, s. 261-262) a najal nájemné vrahy (*sicarios*), aby zabili tisíce lidí a spustil bombové a teroristické útoky na civilní obyvatelstvo (Chepesiuk, 1999, s. 24).

Escobar nakonec dosáhl svého, když se v roce 1991 přepsala kolumbijská ústava, která extradici zakazovala (López a Camacho, 2003, s. 262-263).

Zatímco celá Kolumbie stála na nohou, aby Escobara dopadla, šéfové kartelu z Cali již plánovali, jak budou vést svůj byznys, až se z nich stane nejmocnější drogový kartel na světě (Nieves, 1997, s. 19). Bossově kartelu z Cali byli přezdíváni „*Los Caballeros*“ (Džentlmeni), to pro způsob, jakým se na veřejnosti prezentovali. Medellínský kartel byl známý tím, že se nikdy nebál použít násilí pro dosažení svých cílů; Cali kartel místo přehnané agresivity a násilí volil jinou taktiku. Uzavírali kontakty s vlivnými lidmi z vysokých politických, obchodních i právních kruhů - to vše na základě legitimních obchodních aktivit. Za své „narko peníze“ se jim pak podařilo založit inteligenční síť, která je informovala o každém kroku kolumbijské vlády v drogové válce. Byli mazaní, měli ekonomickou moc a uměli ji použít (Chepesiuk, 1999, s. 23). Podpláceli politiky i bezpečnostní složky, ale jelikož vždy jednali velmi diskrétně, kolumbijská vláda jim nemohla nic dokázat a poslat do vězení. V roce 1994 Cali kartel financoval prezidentského kandidáta Ernesta Sampera – to se jim nakonec stalo osudným, bratři Orejelové byli dopadeni a posláni do vězení (López a Camacho, 2003, s. 261-262).

3.5 Druhá generace drogových kartelů

Rozprášení velkých kartelů první generace přineslo velké změny v oblasti struktury organizací zabývajících se obchodem s drogami. Druhá generace byla tvořena federacemi, tzv. „baby kartely“, které se specializovaly na konkrétní články drogové řetězce. Příkladem byl Cartel del Norte del Valle a Spojená sebeobrana Kolumbie (AUC). Společným znakem těchto dvou organizací byla absence jasného velitele.

---

² V roce 1986 byl Escobarovými muži zabit plukovník Jaime Ramiréz Gómez, bývalý šéf Anti-drogové policie. Nechal rovněž zabít i novináře a majitele kolumbijského deníku *El Espectador*, Guillerma Cana. (Filippone, 1994, s. 340)

4. TŘETÍ GENERACE ORGANIZACÍ OBCHODUJÍCÍCH S DROGAMI

V roce 2006 došlo k demobilizaci AUC a soupeřící frakce kartelu Norte del Valle mezi sebou krvavě válčily. Za těchto okolností vznikla třetí generace kolumbijských drogových kriminálních organizací, nazývaných „kriminální bandy“ (Bandas Criminales, zkráceně BACRIM) (Stone, 2016).

Tyto organizace se dostávají do popředí v roce 2008, kdy celá řada velitelů AUC byla vydána do USA v rámci zákona o extradici. Mezi známé BACRIM patří La Oficina de Envigado, Los Urabeños (Stone, 2016) a Los Rastrojos – obzvláště poslední dvě dnes hrají významnou roli v kolumbijském konfliktu (Eichler a Demková, 2016).

Dnešní drogové organizace nemají jen jediného „bosse“, který má kontrolu nad celým drogovým obchodem nebo alespoň nad městem, jako je např. Medellín (Insight crime, 2016) jejich struktura není hierarchická ale síťovitá, jsou decentralizovaní a členové pochází nejčastěji z demobilizovaných paramilic nebo rozpuštěných drogových organizací (Eichler a Demková, 2016).

Organizace jsou velmi dynamické (López a Camacho, 2000), odolné, rychle se adaptují na změny podmínek (McDermott, 2014) a je náročné identifikovat je, zacílit a následně rozpustit, neboť na veřejnosti vystupují např. jako byznysmeni a svou ilegální činnost pečlivě utajují. Kriminální sítě jsou tvořeny jednotlivými články, kde neplatí zákon domino efektu, tedy že pád jednoho článku nutně musí způsobit pád dalších článků. Obzvláště zde platí, že každý je nahraditelný - v případě pádu jednoho článku, se za něj najde náhrada a obchod tak vůbec nemusí být poškozen (Stone, 2016).

Nové organizace jsou stále o krok napřed – jsou novátorští v oblasti výrobních technologií a uskladňování, v převozu i dalších ilegálních aktivitách, jako je praní špinavých peněz atd. (López a Camacho, 2000).

Současné drogové organizace jsou slabší, roztržštěné a nepředstavují již takovou hrozbu pro národní bezpečnost jako např. kartely první generace (Bonner, 2010) - nesnaží se o politický převrat a soustředí se na své aktivity (López a Camacho, 2003). Velké kartely krvavě bojovaly za zrušení zákona o extradici do USA, moderní už se těmito boji nezatěžují – jednoduše se snaží vyvarovat tomu, aby byli rozpoznáni a do vězení v USA poslání (López a Camacho, 2003).

Členové dnešních organizací obchodujících s drogami (alespoň veřejně) nezasahují do politiky a jsou vzdělanější (López a Camacho, 2003). Nesoustředí se pouze na americký trh, ale vytvořili i nové trhy v Evropě, někteří spolupracují s italskou mafií nebo začali operovat na trzích zemí Latinské Ameriky jako v Argentině či Brazílii. (Insightcrime, 2013).

Zásahy kolumbijské národní policie (Policía Nacional de Colombia) proti BACRIM, za pomoci mezinárodních agentur, jako je např. americká Drug Enforcement Administration (DEA), jsou stále úspěšnější, a proto si kolumbijské kriminální organizace čím dál více zřizují zázemí a struktury v zahraničí (McDermott, 2014).

Změnila se i úroveň procentuálního podílu drogového obchodu na celkovém profitu BACRIM, který je jím tvořen už jen z poloviny, zbytek pak tvoří příjmy za vydírání, obchod s bílým masem, nelegální těžba zlata a smaragdů, praní špinavých peněz (Eichler a Demková, 2016) či prodej ilegálních narkotik ke konzumaci samotným Kolumbijcům, což např. Escobar nikdy nedělal (Insightcrime, 2013).

Nedílnou součástí kriminálních sítí BACRIM, jsou tzv. Oficinas de Cobro. První z nich, s názvem Oficina de Envigado, byla založena Pablo Escobarem a jejím cílem bylo dohlížet na kokainový průmysl ve městě Medellín (McDermott, 2014).

Nabízí se rovněž otázka, zdali se BACRIM dají či nedají považovat za paramilitární organizace. Paramilitární organizace primárně vznikaly za účelem boje proti levicovým guerillám, což se o současných BACRIM říct nedá – jde jim o profit a ne o ideologii (Eichler a Demková, 2016). Tuto otázku rovněž zodpovídá bývalý kolumbijský prezident Álvaro Uribe (2002-2010), který s paramilitárními organizacemi uzavřel mír a ty pak následně demobilizovaly do roku 2006. Uribe tedy považuje všechno organizovaný zločin počínaje tímto rokem za BACRIM (McDermott, 2014).

Levicové guerilly FARC jsou dalším významným hráčem na poli drogového obchodu. Co se týče vztahu mezi BACRIM a guerillami, je třeba podotknout, že někdy mezi sebou bojují; jindy zase spolupracují, je-li to v rámci prosperity obou stran (Eichler a Demková, 2016). Všeobecně je však spolupráce a vyjednávání upřednostňováno před násilím, neboť násilí růstu profitu těchto kriminálních organizací nepomáhá (McDermott, 2014).

4.1 Současná situace

Kolumbijské kriminální organizace i nadále ovlivňují trh s nelegálními drogami v USA, i když již ne přímo, jako tomu bylo v 80. a 90. letech. Zánik tří velkých kartelů – Medellínského kartelu, kartelu z Cali a kartelu Norte del Valle, zapříčinil, že se mexické kriminální organizace staly hlavními velkoobchodními dodavateli nedovolených drog na amerických trzích (DEA, 2016).

Většina kokainu, který se do USA pašuje, je z Kolumbie – zdejší kriminální organizace (dále jen KO) dohlízejí na výrobu a dodávku do centrální Ameriky nebo přímo do Mexika, kde je mexické KO odkoupí, následně je pašují do USA a distribuují na zdejších trzích. Další variantou je posílání kokainových a heroinových zásilek do karibských zemí – místní KO, které jednájí jménem mexických KO, si je převezmou a dopraví do USA. Menší kolumbijské organizované skupiny pak pašují kokain a heroin přímo, prostřednictvím drogových kurýrů (tzv. „mulí“) na komerčních letech či zásobovacích letadlech (DEA, 2016). Hlavním odbytištěm kokainu je americký trh, dále pak trh mexický a evropský (Bonner, 2010).

Na drogovém obchodu se v roce 2015 z velké části podílely Bandas Criminales (BACRIM), které jsou tvořeny převážně členy demobilizovaných paramilitárních jednotek AUC (DEA, 2016) se členy rozpuštěných velkých drogových kartelů z Medellínu a Cali (Eichler a Demková, 2016); a levicovými guerillami FARC, které s BACRIM uzavřely spojení (DEA, 2016).

4.2 Spolupráce Kolumbijců s Mexičany

Do roku 1984 nebyl do Mexika pašován téměř žádný kokain - situace se začala měnit až v polovině 80. let, kdy USA zastavily přímé toky kokainu z Kolumbie na Floridu a Bahamy. Pašování kokainu přes Karibik se tak stávalo komplikovanější (Bonner, 2010). Bylo tedy nutné zvážit novou obchodní strategii, která zahrnovala spolupráci s mexickými transnacionálními kriminálními organizacemi (TKO).

Spolupráce Kolumbijců s Mexičany dodnes hraje naprosto zásadní roli pro zachování provozuschopnosti a ziskovosti kolumbijských TKO. Zástupci mexických KO jsou často vysíláni do Kolumbie, Ekvádoru nebo Venezuely za účelem koordinace kokainových zásilek s kolumbijskými dodavateli. Obdobně pak pracují kolumbijské KO v Mexiku,

kteří zde mají své pověřence, kteří se starají o zpracování objednávek či aktivitám spojených s manipulací ilegálních peněžních toků (DEA, 2016).

Na drogovém obchodu se rovněž podílejí i středoamerické KO, které pomáhají, aby kokain proudil z jihu na sever a výnosy z tohoto obchodu pak ze severu na jih (DEA, 2016).

4.3 Trendy v exportu

Kolumbijské TKO využívají pro svůj obchod překladišť v Ekvádoru a Venezuele, a to z důvodu nárůstu úspěšnějších protidrogových úsilí ze strany kolumbijské vlády proti obchodu s drogami. Při velkých zásilkách se kolumbijské KO řídí pravidlem nepřímého obchodu, tedy že velké zásilky jsou posílány do střední Ameriky, Mexika nebo Karibiku po moři. Jsou převáženy na rybářských a nákladních lodích, rychlých motorových člunech, či kartely stále více používanými částečně-ponornými plavidly (DEA, 2016).

Tato samohybná plavidla s částečným ponorem (anglicky se nazývají *Self-Propelled Semi-Submersible Watercrafts*) se podobají ponorkám. Plavidla představují jistou bezpečnostní hrozbu, neboť unesou i více než 13 tun zboží, jsou dobře maskovaná, urazí velké vzdálenosti, aniž by musely doplnit palivo, a tím, že se pohybují tak nízko ve vodě, stávají se vizuálně i radarově prakticky nedetekovatelnými. Metoda může případně inspirovat i teroristické organizace, které by takto do USA mohly přepravovat i zbraně hromadného ničení (Globalsecurity).

Pro transport velkých zásilek drog jsou dále využívána soukromá letadla a komerční nákladová letadla; pro pašování malých zásilek se pak využívají *backpackers* (batůžkáři), kteří je pašují pozemně v oblasti Dariénského pásu (DEA, 2016).

4.4 Spory v pásu Darién

Panamerická dálnice spojuje Severní Ameriku s Jižní Amerikou až na jedno místo mezi Panamou a Kolumbií, ve kterém je přerušena díky nepropustné džungli v oblasti zvané Darién. Tato oblast se rozkládá na 100 km až 160 km širokém pásu a obývají ji pouze indiánští domorodci. Kolumbijský prezident Álvaro Uribe (2002-2010) chtěl, aby se dálnice v tomto místě dostavěla, neboť by mohla pomoci k rozvoji obchodu; americká a panamská vláda spolu s domorodými obyvateli však byli proti, uvědomujíc si následky,

které by tento počin znamenal v oblasti narušení přírodní diverzity, odlesňování a hrozby pro samotné domorodé obyvatelstvo (McCarthy, 2014). Chybějící kus dálnice z těchto důvodů postaven nebyl.

Pralesní pás slouží jako krytí, jak paramilitárním jednotkám, tak levicovým guerillám (FARC) pro pašování ilegálních drog z Kolumbie. Dochází zde ke střetům nejen mezi nimi, ale i mezi jednotkami a domorodými obyvateli (Nationalgeographic). Smutným faktem je, že místní lidé často pod těmito jednotkami pracují jako jejich nosiči nebo průvodci, neboť izolovanost této lokality nenabízí mnoho pracovních příležitostí. A tak jsou do ilegálních činností zapojeni i oni (McCarthy, 2014).

5. VÝZNAMNÉ SOUČASNÉ KOLUMBIJSKÉ TRANSNACIONÁLNÍ KRIMINÁLNÍ ORGANIZACE

Mezi nejvýznamnější kolumbijské TKO s nepřímým vlivem na americký drogový trh patří Los Urabeños a Los Rastrojos (DEA, 2016). Další významnou TKO je La Oficina de Envigado (Insightcrime, 2016).

Americká federální agentura Drug Enforcement Administration (DEA) jako další kolumbijskou TKO označuje i FARC a americkými úřady je rovněž klasifikována jako zahraniční teroristická organizace.

5.1 Los Urabeños

Los Urabeños, známí též jako Gulf Clun, Clan Úsuga (DEA, 2016) nebo Autodefensas Gaitanistas de Colombia (zkráceně AGC) (Colombiareports, 2017), jsou nejsilnější kolumbijskou kriminální skupinou, která vlastní těžké zbraně, čítá mezi 1500-2000 členy a je přítomna na více než polovině kolumbijského území (Washingtonpost, 2016), i mezinárodně (Insightcrime, 2015). Jejich základna je v oblasti Urabá, která svou strategickou pozicí zajišťuje přístup ke Gulfskému zálivu, který je touto organizací využíván pro posílání kokainových zásilek do Panamy nebo jiných zemí střední Ameriky (DEA, 2016)

V roce 1997 byl Bloque Centauros, frakce paramilitární organizace AUC operující v kolumbijských východních planinách, prodána bratry Carlosem a Vicentem Castaño válečníkovi Miguelovi Arroyavemu – ten si na pomoc povolal Daniela Rendóna Herreru, přezdívaného „Don Mario“, jenž u tohoto bloku v minulosti hospodařil s financemi. Tato frakce se stala jednou z nejbohatších v rámci AUC, za čímž stálo vydírání, obchod s kokainem, korupce politiků a další aktivity (Insightcrime, 2015).

Bloque Centauros se dostal do střetu s paramilitárními rivaly Autodefensas Campesinas de Casanare (dále jen ACC) - jejich spor vyvrcholil roku 2004 Arroyaveho pádem, vyžádajíc si 3 tisíce mrtvých. Jeho bratr Freddy Rendón Herrera, zvaný „El Alemán“, v té době vedl v oblasti Urabá svou vlastní frakci Bloque Elmer Cárdenas (spadající pod AUC), ke které se Don Mario přidal. V roce 2006 El Alemán složil zbraně, Don Mario však mnoho jeho vojáků najal zpátky, a s nimi i členy již nefungující guerillové skupiny Ejército Popular de Liberación (EPL). Zahájil expanzi drogového obchodu, využívajíc

strategické oblasti Gulfského zálivu, odkud vysílali motorové čluny plné kokainu do Karibiku nebo střední Ameriky, a dále do oblasti departamentu Antioquia, do kterého spadá i město Medellín, kontrolované jinou BACRIM – Oficinou de Envigado. (Insightcrime, 2015)

V roce 2009 byl Don Mario dopaden, a tak se do vedení jeho organizace dostali bratři Úsugovi: Juan de Dios, zvaný „Giovanni“ a Dario Antonio, zvaný „Otoniel“, který byl však v roce 2012 při policejní razii zabit. Tato skupina rychle rostla a na protest Otonielovy smrti vyhlásili ozbrojenou stávkou, nabízejíc finanční odměnu za každého zabitého policistu v departamentu Antioquia (Insightcrime, 2015).

5.1.1 Charakteristika a vliv

Los Urabeños, stejně jako mnohé další současné kolumbijské drogově zaměřené kriminální organizace, nekontrolují celý řetězec drogové produkce a jejich příjmy plynou z mnoha dalších ilegálních aktivit, jako je např. ilegální těžba nebo vydírání (Insightcrime, 2015).

Trasy, po kterých obchod s drogami putuje, ať už jsou to venkovské oblasti, přístavy při karibském pobřeží nebo vybrané oblasti Antioquie, ve kterých se pěstuje koka, jsou hlídány ozbrojenci této skupiny. Síť této KO je rozsáhlá: je tvořena celou řadou dalších lidí od informátorů po pouliční gangy, které slouží jako zabijáci, vyděrači atd. (Insightcrime, 2015).

5.1.2 Současná situace

V současné době je ve vedení Otoniel, Carlos Antonio Moreno-Tuberquía, zvaný „Nicolas“ a Roberto Vargas-Gutiérrez, zvaný „Gavilán“ (DEA, 2016). V roce 2015 byla kolumbijskými bezpečnostními složkami spuštěna největší operace od doby Pabla Escobara – Operace Agamenon - jejíž cílem je dopadení Otoniela (Colombiareports, 2017), který je v současné době na útěku (Washingtonpost, 2016).

Vláda zintenzivnila operace proti klanu z důvodu chystaného míru (a jeho následnému podepsání v roce 2016) s levicovými guerillami FARC, a jejich blížící se celkové demobilizaci. FARC ovládají velkou část kolumbijského drogového obchodu (zdaňují např. pěstitele koky a pašeráky operující na jejich území) a po ukončení jejich činnosti bude o jejich nemalý podíl na drogovém obchodě velký zájem – jedná se přece jen o

peníze. FARC jednotky čítají na 7000 členů a je třeba říci, že někteří velitelé jsou do drogového obchodu zapojeni mnohem hlouběji – mají kontakty s Los Urabeños a dalšími narkotrafikanty, kteří se je budou snažit získat na svou stranu, což pro kolumbijskou vládu znamená další potenciální hrozbu (Washingtonpost, 2016).

FARC jsou zdatní na bitevním poli, méně však v samotném řízení drogového obchodu. Kdo tedy nastoupí na jejich místo, se stane pravděpodobně mnohem větší hrozbou pro stát, než byli oni sami (Washingtonpost, 2016).

5.4 Los Rastrojos

Los Rastrojos vznikly v roce 2002 jako armádní jednotka Wílbera Varela (známého jako „Jabón“), člena kartelu Norte del Valle. Ten ve stejném období bojoval proti svému rivalovi ze stejného kartelu, Diegu Montoyovi, zvanému „Don Diego“, a proti Los Machos, jeho soukromé armádě (Insightcrime LR, 2016)

Jabón nad touto rychle početně rostoucí a expandující BACRIM začal ztrácet kontrolu (Insightcrime LR, 2016) a v roce 2008 byl zabit Diegem Pérezem Henao, zvaným „Diegem Rastrojo“, po kterém je banda pojmenována (Eltiempo, 2012). Po jeho smrti se Los Rastrojos stali mocnými hráči na poli drogového obchodu, ve vydírání i v únosech; expandovali od pobřeží Tichého oceánu do kávových oblastí Quindío, Risalda a Caldas dále pak do oblasti La Guajira; operovali až ve třetině kolumbijských departamentů a v roce 2010 byli považováni vůbec za nejnebezpečnější kolumbijskou kriminální organizaci (Insightcrime LR, 2016).

Roku 2012 nastal kolaps této skupiny, neboť její lídři Javier Antonio Calle Serna, jeho bratr Luis Enrique a Diego Rastrojo, byli postupně dopadeni a vydáni do USA, a jejich společník Daniel Barrera Barrera, zvaný „El Loco“, byl dopaden ve Venezuele. Banda tak zůstala bez jasného šéfa (Insightcrime, 2013), ačkoliv DEA (2016) jako současné bossy uvádí tři jména: Wilson Javier Martínez-Ibáñez („Don Cesar“), Carlos Julio Sierra-Varela („Avestruz“) a Luis Fernando Cano-Rojas („Gabrielito“). DEA (2016) rovněž uvádí, že Los Rastrojos stále hrají významnou roli na poli kolumbijského drogového obchodu a momentálně směřují svůj vliv do oblastí západní Kolumbie, do departamentů Cauca, Valle de Cauca, Nariño a Jižní Choco.

Třetí z bratrů Calle Serna, Juan Carlos, rovněž spolupracoval s Los Rastrojos – za své činy byl odsouzen k vykonání trestu v kolumbijské věznici v Picalañi. Ve vazbě skončil za mnohem menší prohřešky, než jakých se dopustili jeho dva bratři – svůj pěti letý trest si odpykal a byl propuštěn na svobodu (Elpais, 2016).

Los Urabeños a Los Rastrojos spolu několik let krvavě válčili o území; v roce 2012 se však situace změnila a došlo k vytvoření spojení mezi oběma bandami.

5.5 La Oficina de Envigado

Jednou z elementárních částí BACRIM jsou tzv. „Oficinas de Cobro“ – první *oficina* byla založena samotným Pablo Escobarem a nesla jméno La Oficina de Envigado. Tato struktura vznikla s cílem sledovat a usměrňovat kokainový průmysl ve městě Medellín tak, aby Escobar nebyl okrádán na žádném článku participujícím na jeho byznysu. Cílem této struktury bylo vybírání nezaplacených dluhů obchodníků, popř. najímání tzv. „*sicarios*“ (nájemných vrahů) či atentátníků, kteří měli za úkol nepoddajné lidi odstranit (McDermott, 2014).

Diego Murillo, zvaný „Don Berna“, se postavil do čela této organizace, která velmi rychle začala zasahovat do dalších kriminálních aktivit v Medellín, jako bylo řešení sporů a zrad mezi obchodníky, dluhy, ztracené zásilky drog apod. Staral se rovněž o to, aby se nerozpoutalo násilí, které by mohlo oslabit obchod a upoutat nechtěnou pozornost ozbrojených složek. Takovýchto *oficinas* se v Kolumbii zrodilo velké množství; samotná Oficina de Envigado již brzy slučovala místní *oficinas* a kontrolovala většinu medellínského drogového obchodu (McDermott, 2014).

Model *oficinas de cobro* se stal velmi oblíbeným u jednotek AUC, které jej rozšířily v rámci Kolumbie ve městech jako Bogotá, Cali, Cartagena a rovněž i ve venkovských oblastech. Členové těchto frakcí pracujících v *oficinas de cobro* se po demobilizaci AUC v roce 2006 změnil v jádro více než 30 BACRIM. Oficina de Envigado v Medellín sice stále funguje, ale již nemá takovou moc a nezaštiťuje další *oficinas de cobro*, jako tomu bylo v minulosti (McDermott, 2014).

Dnešní BACRIM jsou tvořeny z mnoha *oficinas de cobro* a fungují na principu franšízy: jedna velká BACRIM má spojenecké uzly po celé zemi i v zahraničí a každý z nich se věnuje jiné části drogového obchodu. BACRIM má standardně více vedoucích namísto jednoho konkrétního bosse, který bandu řídí, a ti najímají další články řetězce

(McDermott, 2014). Jedná se v podstatě o outsourcing – najímání třetích stran k vykonání úkolu, který je jim po dohodě zaplacen (Elpais, 2012).

6. ZAPOJENÍ GUERILLOVÝCH A PARAMILICOVÝCH SKUPIN DO OBCHODU S DROGAMI

6.1 Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC)

FARC byly založeny v roce 1966 Manuelem Marulandou a postupně se staly největší levicovou guerillou v zemi, která své revolucionářské aktivity zprvu financovala jen z peněz za kriminální aktivity, jako byly únosy či vydírání (Chepesiuk, 1999, s. 203).

Na drogovém obchodě se neangažovaly hned od začátku, neboť byl v rozporu s jejich ideologií, která na drogový obchod nahlížela jako na „*imperialistický výtěžek*“ (Smolíková a Smolík, 2011, s. 61). FARC se z finančních důvodů do aktivit do drogového obchodu zapojily na konci 70. let, kdy začaly vybírat daně od farmářů, kteří pěstovali koku na územích, která spadala pod jejich kontrolu (Bělonožník, 2014, s. 8).

Od 80. let spolupracovaly s drogovými pašeráky, kterým hlídaly koková pole, laboratoře a tajné přistávací dráhy. Později začaly provozovat své vlastní kokainové laboratoře v odlehlých částech země (Chepesiuk, 1999, s. 203). Peníze z drogového obchodu, ať už tvořily jakkoli velké procento z celkových příjmů FARC, vždy sloužily k realizaci jejich aktivit, nikoli k obohacování jednotlivých členů (Bělonožník, 2014, s. 8).

FARC jsou označovány za teroristickou organizaci, neboť se dopouštěly teroristických činů na civilním obyvatelstvu. Dále jsou spojovány s vysídlováním obyvatelstva, které bylo nuceno své domovy opustit, buď kvůli probíhajícím bojům mezi jednotlivými aktéry kolumbijského konfliktu, nebo díky vyhrožování, vraždám, násilnému rekrutování atd. Na vysídlených územích se často pěstovaly ilegální plodiny, popř. sloužily k výrobě drog či tvořily součást pašeráckých tras (Eichler a Demková, 2016, s. 5-6).

I přesto, že se kolumbijská vláda několikrát snažila s FARC uzavřít mír, až jednání vedená od roku 2014 byla úspěšná a vedla k podepsání míru v průběhu roku 2016 (UNODC, 2016). FARC budou postupně demobilizovat za dohledu kolumbijských bezpečnostních složek a budou se podílet na programech, které budou mít za cíl nahradit ilegální plodiny na územích jimi kontrolovaných, boj proti kriminálním organizacím zabývajících se drogovým obchodem a problematiku praní špinavých peněz.

6.2 Národní osvobozenecá armáda (ELN)

Druhou významnou guerillovou skupinou je Národní osvobozenecá armáda, která byla založena v roce 1963. Zformovali ji studenti, katoličtí radikálové a levicoví intelektuálové. V současné době je tvořena přibližně 1 500 členy. ELN se stejně jako FARC do drogového obchodu nezapojila hned ze začátku a financovala se penězi za vydírání a únosy (Otis, 2014, s. 4-5).

ELN rovněž zdaňovala pěstitele koky, ale tyto částky stále tvořily jen malá procenta jejich celkových příjmů (Bělonožník, 2014, s. 9). Změna nastala mezi lety 2005 a 2007, kdy se jejich primárním zdrojem příjmů stal drogový obchod. V tomto období ELN zvýšeně operovala v oblastech pobřeží Tichého oceánu a venezuelské hranice, které jsou významnými oblastmi, jak pro pěstování koky, tak strategickým místem pro export. Drogový obchod je i nadále největším zdrojem příjmů ELN (Otis, 2014, s. 4-5).

6.3 Spojená sebeobrana Kolumbie (AUC)

Paramilitární jednotky vznikaly za podpory kolumbijské vlády, která nedokázala zajistit obyvatelstvu bezpečí před guerillami. Tyto jednotky měly za úkol ochraňovat především bohaté jednotlivce a velké společnosti, popř. odstranit nepohodlnou konkurenci. Po roce 1984 vzniklo mnoho paramilitárních organizací. Byly to např. Autodefensas Campesinas de Córdoba (ACCU) a další, které sloužily na ochranu velkých drogových kartelů.

Rozprášení kartelů vedlo ke vzniku tzv. „baby kartelů“ – jednalo se o poměrně malé organizace, které nevyžadovaly tak velkou míru ochrany jako kartely první generace. Došlo proto ke spojení těchto paramilií v AUC (Eichler a Demková, 2016, s. 4-5).

Na rozdíl od FARC a ELN byla AUC od začátku velmi provázána s drogovým obchodem. AUC zabírala oblasti vhodné k pěstování koky a zdaňovala pěstitele ilegálních plodin. Příjmy AUC byly tvořeny např. i krádežemi ropy či vydíráním nadnárodních korporací, drogový obchod a příjmy z něj dosahovaly až 70 procent (Bělonožník, s. 9 2014).

7. NÁVRHOVÁ ČÁST

7.1. Snižování nabídky ilegálních drog

Kolumbijská vláda v rámci Národního rozvojového plánu 2014 – 2018 (Plan Nacional de Desarrollo) v současnosti podniká zásahy proti pěstování ilegálních plodin. Letecké postřiky byly drahé, málo efektivní a kontraproduktivní, a to díky svému negativnímu vlivu na životní prostředí a na zdravotní stav obyvatel postižených oblastí (Rosen, 2013). Mezi současné techniky boje proti ilegálním plodinám patří jejich násilná manuální nebo dobrovolná eradikace, letecké postřiky, které mají klesající tendenci v užívání, a alternativní rozvoj.

Alternativní rozvoj je jednou ze strategií státu na pomoc zranitelným komunitám postižených pěstováním ilegálních plodin. Jeho cílem je zbavit komunity ilegálních plodin: ty musí přistoupit na jejich eradikaci a následně se připojí k projektům, které nabízí stát. Ilegální plodiny pak nahradí plodiny jako je káva, kakao, kaučuk a další.

Kolumbijská vláda společně s FARC-EP uzavřela mír a na konferenci v Havaně podepsali dohodu, která v bodě č. 4 řeší problematiku ilegálních drog. Řešení, na kterých se domluvili, byla následující:

- 1) Realizovat programy s cílem nahradit ilegální plodiny,
- 2) rozbít kriminální organizace zabývající se produkcí a prodejem narkotik včetně sítí určených k praní špinavých peněz.

Na kolumbijském území se však vyskytují místa, jako jsou indiánské rezervace, národní parky a půdy patřící černochům. V těchto zónách bude platnost plánu upravena, neboť se jedná o zóny speciálního zacházení.

Mezi další aktivity spojené s bojem proti drogovému obchodu patří:

- 1) Útoky proti produkčním základnám - v roce 2015 se podařilo rozbít více než 3500 základů sloužících k extrakci kokainové báze a 230 základů produkujících kokain hydrochlorid.
- 2) Zabavování drog – v oblastech Bogoty, Valle del Cauca a Nariña se zabavilo největší množství kokain hydrochloridu; v zónách Bolívar, Antioquia, Norte de Santander a Putumayu se zabavilo výrazné množství kokainové báze a pasty.

7.2. Osvěta - snaha o snížení konzumace drog

Vzhledem ke zvyšující se konzumaci nezákonných drog, se kolumbijská vláda rozhodla zavést Národní plán pro podporu zdraví, prevenci a užívání drog 2014 – 2021 (Plan Nacional de Promoción de la Salud, Prevención y Atención del Consumo de Drogas), jehož náplní je oblast veřejného zdraví a lidských práv.

Cílem plánu je snížení užívání drog a negativních důsledků spojených s jejich užíváním. Plán se zaměřuje na propagaci zdravého životního stylu, prevenci konzumace drog, lidem a komunitám postižených konzumací drog a snaží se rovněž i o posílení informačních systémů a o zvýšení dohledu nad veřejným zdravím.

Plán zahrnuje pět strategických prvků:

- 1) posílení institucí,
- 2) podpora soužití a duševní zdraví,
- 3) prevence - programy školní prevence, programy pro děti z hraničních oblastí, na kterých se stále bojuje, rodinné preventivní programy či právě běžící preventivní kampaň „Drogy mohou změnit tvé plány, Zapoj hlavu a rozhodni se“ (Las drogas pueden cambiar tus planes, Métele mente y decide)
- 4) snížení rizik a škod na zdraví způsobených užíváním drog - tento bod se primárně soustředí na injekční užívání drog, které vede k nárůstu infikování virem HIV, žloutenkou B a C a dalších nemocí.
- 5) a v posledním bodě se zaměřuje na léčbu – s cílem zvýšit nabídku, dostupnost a kvalitu terapeutických center (Reporte de Drogas, 2016, s 18 - 99).

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zkoumání aktérů, kteří participovali, popř. stále participují na kolumbijském drogovém obchodě a jejich vlivu na stabilitu země.

V první části práce byly představeny dva velké kartely, které figurovaly drogovému obchodu v 80. až do poloviny 90. let – Medellínský kartel a kartel z Cali.

Kapitola byla svědectvím o tom, jak je úzká skupina lidí, disponující obrovskými finančními prostředky a zbraněmi, schopna zcela proniknout do státního aparátu a všech jeho institucí, dokonale jej destabilizovat a vyhlásit mu válku. Kartely vlastnily propagandistická média, popř. je pod výhrůžkami ovlivňovaly, čímž byla porušována svoboda projevu. Docházelo k violaci lidských práv a při válečných a teroristických útocích přišlo o život především civilní obyvatelstvo.

Za éry dvou velkých kartelů v 80. a 90. letech země trpěla obrovskou mírou korupce, násilí, kriminality a míra vražd na 100 000 obyvatel byla nejvyšší, respektive druhá nejvyšší, na celém světě. Vzkvétal organizovaný zločin, praní špinavých peněz a ozbrojený konflikt mezi státem, guerillami, paramilicemi a drogovými kartely stále nekončil.

Kolumbijská vláda neměla kontrolu nad celým územím a snažila se vkládat značné finanční prostředky do bojových operací, což ekonomickému rozkvětu země nepomáhalo. Velkou roli při řešení kolumbijské drogové situace hrály USA, které zemi podpořily financemi i specializovanými jednotkami a značně tak přispěly k rozprášení kartelů první generace.

Vliv velkých kartelů na stabilitu země byl markantní. Kolumbie začala být rovněž označována, stejně jako např. Rwanda nebo Somálsko, termínem „*failed state*“ (zhroucený stát).

V následujících dvou kapitolách byla prezentována třetí generace kriminálních organizací obchodujících s drogami, tzv. BACRIM. Kapitoly sloužily k objasnění proměn, k jakým došlo na poli drogového obchodu po rozprášení velkých kartelů první generace.

Současné „*kartely*“ se již neorientují na ovládnutí celého drogového řetězce od produkce až po distribuci drog na drogových trzích, jako tomu bylo u kartelů z Medellínu nebo

Calí. Dnešní BACRIM jsou menší, dynamické, rychle se adaptují na změny a jejich identifikace se stává komplikovanější, neboť své ilegální činnosti skrývají za legálními obchody a na veřejnosti vystupují jako byznysmeni. Jednají diskrétně a snaží se nezasahovat do politiky.

BACRIM využívají moderních technologií při komunikaci mezi články, ale i při výrobě a exportu ilegálních drog. Zřídily nové pašerácké cesty a expandovaly na trhy do zemí Latinské Ameriky a Evropy. Zajímavý je i vztah mezi kolumbijskými a mexickými kriminálními organizacemi, které se podílí na drogovém obchodě. Kolumbijské kartely první generace zajišťovaly celý drogový řetězec včetně distribuce na amerických drogových trzích. Současné BACRIM tuto riskantní složku zcela výhradně přenechaly mexickým kriminálním organizacím, které drogy kolumbijského původu dále distribuují.

Ačkoliv jsou i dnešní BACRIM pro Kolumbii hrozbou, nejedná se už o tak extrémní riziko, jaké státu hrozilo za éry první generace drogových kartelů.

Šestá kapitola pojednávala o zapojení guerillových a paramilitárních organizací do obchodu s drogami. Guerillové organizace se do drogového obchodu nezapojovaly hned od začátku, neboť to bylo v rozporu s jejich ideologií. Postupně však na drogovém obchodu začaly participovat, aby mohly financovat své bojové akce. Hlídaly koková pole, laboratoře a tajné přistávací dráhy, zdaňovaly farmáře pěstující koku a později začaly provozovat vlastní laboratoře na územích, která kontrolovaly. Kdyby peníze z drogového obchodu neexistovaly, kolumbijský konflikt by již byl dávno u konce.

Naproti tomu paramilicové organizace se na drogovém obchodu podílely hned od začátku, neboť vznikaly s cílem ochrany drogových bossů a jejich majetků. Byly tedy financovány právě z prostředků pocházejících z této ilegální činnosti.

V návrhové části práce byly prezentovány metody, které by měly pomoci v boji proti drogovému obchodu a samotným kriminálním organizacím. Mezi tyto metody patří snižování nabídky ilegálních drog, kterého chce kolumbijská vláda dosáhnout podnikáním zásahů proti pěstování ilegálních plodin. Bude docházet k častějším násilným nebo dobrovolným manuálním eradikacím ilegálních plodin a podpoře alternativního rozvoje. I nadále bude docházet k leteckým postřikům ilegálních plodin,

avšak velmi limitovaně. Užití metody je díky své velké finanční náročnosti a negativním vlivům na životní prostředí a zdravotní stav obyvatel postižených oblastí, méně preferované.

Důležitým faktorem při snižování nabídky ilegálních drog je i podepsaný mír kolumbijské vlády s FARC, které se na konferenci v Havaně zavázaly nejen k jejich postupné demobilizaci, ale i jejich podílu na protidrogové politice. FARC budou s kolumbijskou vládou spolupracovat na programech, které mají za cíl nahrazení ilegálních plodin a rovněž budou participovat i v programech zaměřených na rozbíjení kriminálních organizací zabývajících se produkcí a prodejem narkotik včetně sítí určených k praní špinavých peněz.

Druhou navrhovanou metodou je osvěta a preventivní protidrogové programy. Cílem těchto programů je snížení užívání drog a negativních důsledků spojených s jejich užíváním.

Zdali budou zamýšlené protidrogové politiky skutečně efektivní, ukáže až čas.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

20 Years After Pablo: The Evolution of Colombia's Drug Trade. *Insight Crime* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.insightcrime.org/news-analysis/20-years-after-pablo-the-evolution-of-colombias-drug-trade>

1981-Plagio de Martha Ochoa se creó el MAS. *El Espectador* [online]. 2008 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.elespectador.com/impreso/politica/articuloimpreso-1981-plagio-de-martha-ochoa-se-creo-el-mas>

2016 National Drug Threat Assessment Summary. *DEA* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.dea.gov/resource-center/2016%20NDTA%20Summary.pdf>

Así van los procesos contra los temibles hermanos 'Comba'. *El País* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.elpais.com.co/judicial/asi-van-los-procesos-contra-los-temibles-hermanos-comba.html>

Avianca 203, la historia que nunca nos contaron. *El Espectador* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.elespectador.com/noticias/nacional/avianca-203-historia-nunca-nos-contaron-articulo-667717>

BABKOVÁ, Teresa. Dějiny Kolumbie - stát v severozápadní části Jižní Ameriky. *Český rozhlas* [online]. 2008. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lekari/kolumbie/_zprava/467738

BAGLEY, Bruce. *Drug Trafficking and Organized Crime in the Americas: Major Trends in the Twenty First Century* [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.urome.miami.edu/media/college-of-arts-and-sciences/content-assets/international-studies/documents/publications/Bagley%20Drugs,%20Crime%20and%20Democracy%20in%20Latin%20America%20and%20the%20Caribbean%20Dec%202011.pdf>

BELZNER SALAZAR, Jorge Mario a Andrés RODRÍGUEZ PRADA. IMPACTO ECONÓMICO Y SOCIAL DEL NARCOTRÁFICO EN COLOMBIA DE 1980 - 1995 Y SUS COSTOS DERIVADOS. In: *Repository Lasalle* [online]. Dostupné z: <http://repository.lasalle.edu.co/bitstream/handle/10185/11851/10001272.pdf?sequence=2>

BĚLONOŽNÍK, Tomáš. Narkoterorismus – nálepka, či skutečná hrozba? Poznatky z kolumbijské historie. *Sborník vybraných příspěvků z 6. výroční konference bezpečnostního výzkumu* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.elpais.com.co/judicial/asi-van-los-procesos-contra-los-temibles-hermanos-comba.html>

BONNER, Robert C. The New Cocaine Cowboys: How to Defeat Mexico's Drug Cartels. *Insight Crime* [online]. 2010.

CAMACHO GUIZADO, Álvaro a Andrés LÓPEZ RESTREPO. Perspectives on Narcotics Trafficking in Colombia. III. *The Political Economy of the Drug Trade* [online]. 2000.

Colombia: Conservative-Liberal struggle, 1840–80. *Encyclopedia Britannica* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Colombia/Conservative-Liberal-struggle-1840-80#toc25340>

"Colombia es el primer productor mundial de cocaína". In: *Semana* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.semana.com/nacion/articulo/cultivos-ilicitos-en-colombia-informe-del-departamento-de-estado/517216>

Colombia - Monitoreo de territorios afectados por cultivos ilícitos 2015. In: *UNODC* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Monitoreo_Cultivos_ilicitos_2015.pdf

Colombia Reports - Urabeños. *Colombia Reports* [online]. 2017. Dostupné z: <http://colombiareports.com/urabenos/>

Colombia: Siglo XX hasta el presente. *Acceso* [online]. Dostupné z: <http://acceso.ku.edu/unidad6/sucesos/sucesos6.shtml>

Conozca cómo funcionan las oficinas de cobro y su vínculo con las Farc. *El País* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.elpais.com.co/judicial/asi-van-los-procesos-contralos-temibles-hermanos-comba.html>

ČERNÁ, Petra. *Nestátní konflikt v Kolumbii* [online]. 2012. Dostupné z: <https://www.valka.cz/14560-Nestatni-konflikt-v-Kolumbii>

DAVIS, Jack. THE BOGOTAZO. *CIA.gov* [online]. 2007. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/kent-csi/vol13no4/html/v13i4a07p_0001.htm

Drug Cartel. In: *The Free Dictionary* [online]. Dostupné z: <http://www.thefreedictionary.com/drug+cartel>

Drug Cartels. In: *CREDO* [online]. Dostupné z: https://search.credoreference.com/content/topic/drug_cartels

EICHLER, Jan a Marcela DEMKOVÁ. Utrpení civilního obyvatelstva během občanské války v Kolumbii. In: *Population Protection* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/31/226.pdf>

Estos son los secretos que ha confesado 'Diego Rastrojo. *El Tiempo* [online]. Dostupné z: <http://www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-11920343>

EXECUTIVE DIRECTOR STATEMENT: UNODC Chief issues statement praising peace accord signed by the Colombian government and FARC-EP [online]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/press/releases/2016/June/unodc-chief-issues-statement-praising-peace-accord-signed-by-the-colombian-government-and-farc-ep.html>

FILIPPONE, Robert. The Medellin Cartel: Why We Can't Win the Drug War. *Taylor & Francis* [online]. 1994 [cit. 2017-05-06].

HARTLYN, Jonathan. Drug Trafficking and Democracy in Colombia in the 1980s. In: *ICPS* [online]. Barcelona, 1993. Dostupné z: http://www.icps.cat/archivos/WorkingPapers/WP_I_70.pdf?noga=1

HRABÁLEK, Martin. Kolumbie – konflikt bez řešení? *Global politics* [online]. 2003 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/kolumbie-konflikt>

CHEPESIUK, Ron. *The War on Drugs: An International Encyclopedia* [online]. Santa Barbara, California: ABC-CLIO, 1999

LÓPEZ RESTREPO, Andrés a Álvaro CAMACHO GUIZADO. From Smugglers to Warlords: Twentieth Century Colombian Drug Traffickers. In: *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies* [online]. 2003.

Los Rastrojos LR. *Insight Crime* [online]. 2016. Dostupné z: <http://es.insightcrime.org/noticias-sobre-crimen-organizado-en-colombia/rastrojos-perfil>

Los Urabeños. *Insight Crime* [online]. 2015. Dostupné z: <http://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/urabenos-profile>

MAREŠ, Miroslav. VYMEZENÍ POJMŮ TERORISMUS, VÁLKA A GUERILLA V SOUDOBÉ BEZPEČNOSTNÍ TERMINOLOGII. In: *Obrana a strategie* [online]. [cit. 2017-05-19]. Dostupné z: http://www.army.cz/mo/obrana_a_strategie/1-2004cz/1_2004_cz.html

MCCARTHY, Carolyn. Silent Darien: The gap in the world's longest road. *BBC* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/magazine-28756378>

MCDERMOTT, Jeremy. The Changing Face of Colombian Organized Crime. In: *Fes Library* [online]. 2014. Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/la-seguridad/11153.pdf>

MIROFF, Nick. Colombia is preparing for peace. So are its drug traffickers. *Washington Post* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/the_americas/colombia-is-preparing-for-peace-so-are-its-drug-traffickers/2016/02/02/eea8ac03-c815-4cdf-b139-2dff7eac882_story.html?utm_term=.e0071c120abc

NIEVES, Robert J. Colombian Cocaine Cartels: Lessons from the Front.: Working Group on Organized Crime. *National Strategy Information Center* [online]. Washington D.C., 1997 [cit. 2017-05-06].

Oficina de Envigado. *Insight Crime* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/oficina-de-envigado-profile>

Organized Crime. In: *UNODC* (a) [online]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/ar/organized-crime/index.html>

Organized Crime Law and Legal Definition. In: *US Legal* [online]. Dostupné z: <https://definitions.uslegal.com/o/organized-crime/>

OTIS, John. The FARC and Colombia's Illegal Drug Trade. *Sborník vybraných příspěvků z 6. výroční konference bezpečnostního výzkumu* [online]. 2014. Dostupné z: Wilson Center

Panama Rejects Jungle Highway Due to Eco, Culture Concerns. *National Geographic* [online]. 2014. Dostupné z: http://news.nationalgeographic.com/news/2005/10/1014_051014_darien_gap.html

RENSELAER, Lee III. Dimensions of the South American Cocaine Industry. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* [online]. 1998.

Reporte de Drogas Colombia 2016. *Observatorio de Drogas* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.odc.gov.co/Portals/1/publicaciones/pdf/odc-libro-blanco/ODC0100322016_reporte_drogas_colombia_2016.pdf

ROSEN, Jonathan D. *The war on drugs in Colombia: A current account of U.S. policy* [online]. 2013.

Self-Propelled Semi-Submersible (SPSS) watercraft. *Global Security* [online]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/spss.htm>

SMOLÍKOVÁ, Soňa a Josef SMOLÍK. Aktéři kolumbijského obchodu s drogami: vývoj a proměny. In: *Obrana a strategie* [online]. Dostupné z: <http://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-1-2011/clanky/akteri-kolumbijskeho-obchodu-s-drogami-vyvoj-a-promeny.html#.WR8nruvjIU>

STONE, Hannah. Colombia Elites and Organized Crime: Introduction. In: *Insightcrime* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.insightcrime.org/investigations/colombia-elites-and-organized-crime-introduction>

Subgerencia Cultural del Banco de la República. *El Frente Nacional* [online]. Dostupné z: http://www.banrepcultural.org/blaavirtual/ayudadetareas/politica/el_frente_nacional

The Cali Cartel: The New Kings of Cocaine: Drug Intelligence Report. *DEA* [online]. 1994 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.elespectador.com/impreso/politica/articuloimpreso-1981-plagio-de-martha-ochoa-se-creo-el-mas>

TIRADO MEJÍA, Álvaro. ENRIQUE OLAYA HERRERA (a) 1880 - 1937. IRRUMPE LA REPÚBLICA LIBERAL. *Eltiempo.com* [online]. 1999. Dostupné z: <http://www.eltiempo.com/archivo/documento/MAM-857728>

Transnational Organized Crime. In: *FBI* [online]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/investigate/organized-crime>

VIDALES, Carlos. La Violencia en Colombia. *Academia.edu* [online]. Estocolmo, 1997. Dostupné z: https://www.academia.edu/2129860/La_violencia_en_Colombia

Violence, Crime and Illegal Arms Trafficking in Colombia. In: *UNODC* [online]. Bogotá: United Nations on Drugs and Crime, 2006. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/Colombia_Dec06_en.pdf

VON DEN WALDE, Erna a Carmen BURBANO. Violence in Colombia: A Timeline. *Nacla.org* [online]. Dostupné z: <https://nacla.org/article/violence-colombia-timeline>

